

Philiphê B ãnh

nh ãng bài th ãp l c
trong
Nh t Trĩnh Kim Th
Kh t Chĩnh Chũa Giáo

nh H ãng Tũng Th

2004

Nh t Trình Kim Th
Kh t Chính Chúa Giáo

Sách vàng ghi chuyện i tìm o
Th t c a Chúa

40 bài th ph l c

*Tài liệu do Roland Jacques OMI sưu tầm
và biên soạn Xuân Kiên chuyển và chú thích*

Philippe B n h

nh ng bài th ph l c

trong

Nh t Trình Kim Th
Kh t Chính Chúa Giáo

ISBN 2-912554-37-3

nh H ng Tùng Th
xu t b n và phát hành
13G rue de l' Ill, 67116 Reichstett, France

2004

B n h i các Th y viên hành th

***Muôn n c nghìn non chí ch ng ch n
Quy t ra tay g m i càn khôn
C ng th ng qu n qu n hai vai gánh
Trung ngh a rành rành m t t c son
Mái b c tr i che thù hã i
Côi tây b l c ti t không mòn
Muôn trông n c nhân lành giúp
Non n c còn âu ti ng hã còn***

Hoà

***K ch n có k c ng không ch n
Vĩ m t ng i là m t trí khôn
M i n ngon lành che l i s t
C n kia cay ng gi i lòng son
Vàng hay nh t ch tình nào nh t
á d u mòn bìa mi ng ch ng mòn
Xin hã c y trông l i ã phán
Giúp thiêng x a m t t nay còn***

Quý s u niên

Ngày m ng 4 tháng 8 n m 1798

Chú thích

ch n: m i m t

càn khôn: hai qu trong Kinh Dịch, ch tr i và t

c ng th ng: ba gì ng m i trong xã h i th i x a
(tam c ng), và n m ph m cách c a con ng i
(ng th ng); ý nói o làm ng i

qu n qu n: u n (vai), è n ng

trung ngh a: hai ph m cách cao quý c a ng i x a
(trung thành và có ngh a) trong quan h v i
nh ng ng i mình quý tr ng

t c son: m t lòng ngay th ng

tí t: t cách cao th ng

âu (t c): t là, ng nhiên là

hoà: (th) ho l i, phân bi t v i bài th x ng

gi i (t c): chi u sáng

X ñng th

*Vó câu t ru i vi c vàng hoa
Sá ch b ñng an th t k là
p sóng ã m ñng cam chí tr
Ch ñ ñồng c ñ c tho lòng già
T c gang h ñng nh ñng mong ñng i dán
Nghìn d m ñng còn ñng i n o xa
Trông c y ñhân lành cho h t s c
Giúp thiêng an ñ c y an nhà*

Hoà

*Th y u nh ñng b ñng óa li u hoa
Cám ñ xây p xi t âu là
Áo c m ã i dày t tr
Ngay th o hi m ch a báo l i già
Ñ o dán lòng hèn ch a dám dán
àng xa vi c tr ñng ch ñng n xa
n trên giúp s c muôn ph ñn tr ñn
Ch y kíp cha con h p m t nhà*

Chú thích

vó câu: chân ngựa

ru i: iây i ó kh p n i

vàng hoa: t ch hán “hoàng hoa”, chìn i xa xôi

sá (t c): không k chi

cam: v a lòng

dán (t c): xa cách

nh ng (t c): đ ng nh

xi t (t c):

hi m (t c): e ng i

n (t c): ng i

ch y (t c): ch m

kíp (t c): nhanh chóng

X ng th

*Tinh s t phen ng n tr xa
T c lòng khao khát xi t âu mà
Khêu s u gió b c câu n n n
G y th m tr i nam nh n th n th
Chi u ph ng nh ng trông công cán v n
Xe chiêm m ng th y n c non nhà
Ngây hèn c i hai ph n c
Tho n i êm ngày lu ng thi t tha*

Hoà

*R ng b pha phôi m y d m xa
Muôn ph n bát ngát khác chi mà
Phú h n phú xác nào n n n
Vì Chúa vì Th y lu ng thi t tha
Nghìn d m trông ch ng non v i núi
 òi phen ngh n i n c hoà nhà
Xin trên giúp s c cho nên vì c
Ngõ tho dân tình k o th n th*

Chú thích

tinh s : s nhà tr i i xu ng, ý nói vi c ngo i giao
n i xa

th n th (t c) : i lang thang không nh h ng

chi u ph ng: chi u có hình chim ph ng, dành cho
n i quy n quý, ý nói dinh nhà vua

xe chiêm: xe c a ng i ch n chiêm (c u), ý nói xe c a
giáo s

lu ng (t c) : nh ng là

thi t tha: th ng nh xót xa

òì (t c) : nhi u

hoà (t c) : và, cùng v i

**B n h i kí V n L ch tr y n
Macao l i tr v th**

*Kìa kìa Lý V ã hay ch a
Danh nay còn bút l i nh
R m rác l c H xem n a báu
Áo c m ngh a Hán m ng nh t
D a mình h i nh tìm àng m i
Mu i m t nào còn nh ngh a x a
Ngh chút n c non công l n n
Thì r ng tr c k o ti ng bây gi*

Hoà

*N tích Ju a ã th m ch a
Nghìn n m à l ti ng còn nh
Ba m i t m b c cao h n núi
M t m nh lòng son m ng nh t
Sao ã không màng chi n tr c
Nay còn ch ng oái l là x a
y là k ã làm tôi Chúa
G ng y ai ai c ng ph i gi*

Chú thích

n a (t c): ngang b ng, nh

nh (t c): nh !

k o: n u không th thì

th m: xét k

à (t c): ã

nh (t c): b n, d

l (t c): hu ng h , hu ng chi

gi : a lên cao

K thù ng n tr th

*Ba thù ch c n có a oan
Ng n tr dân lành ph i thi t oan
Mi ng nói nh t lòng ng i y u s c
Chân i dò ý k b n gan
Gi giang n nh nhà cao r ng
eo u i n i ây c a ch a chan
y nh ng mi ng ngon lành y
Nh ng không d c nh ng ng i ngoan*

Chú thích

ch c: m u k

a oan: r c r i, ph c t p

gi giang: phô tr ng

ch a chan: nhi u không k xi t

d: nh m i, d d

t m n i thành Macao th

*Tuy r ng g i g p ch n Macao
Hai ch thanh nhàn xi t k bao
Hôm s m ph n h n d u m c s c
Tháng ngày vì c xác ch ng t hào
Xây v n tám ti t h ng no m
p i t mùa kh i khát khao
G n ch g n sông g n núi b
T m mùi không chút v tanh tao*

Chú thích

g i g p: g i g m, n ng nh
d u: m c k , không k n
t hào: nh ng th r t nh bé
xây v n: xoay chuy n
tám ti t, t mùa: th i ti t xoay chuy n trong m t n m,
ý nói th i gian tròn m t n m
t m mùi: t m h i

**Làm ng n tr ch ng cho
Th y c tr y th**

*Ngây hèn là ph n dảm nài sao
Xót ng à mang ch c thánh cao
u i sói ch a chiêm c n l n l n
Xua ong d p ki n lúc luông lao
Tuy ng n H u chúa ng vênh l i
Nh ng s n Tào công tỉ n tu t vào
C s x m x m còn ph t t i
Giúp thiêng gi kh c ch ng là bao*

Giáp d n niên

Ngày m ng 4 tháng ch p n m là 1794

Chú thích

th y c : linh m c

tr y (t c) : i xa

ngây: ngu n

xót: au bu n

luông lao: lao lung, gian nan khó nh c

c s : c c a s gi

Bu m c t t u th

*M i gi ng g ìn gi v n kh ng kh ng
Bu m c t ch ng lên bì t m yt ng
D u nh n ô ng tây long mi ng th i
Thì âu m i lái v ng chân ch ng
Ván ng ch ng ng i c n đông gi t
Neo s t không cho l p sóng v ng
T u yt ng nh t u thánh h i
V ng vàng nào ph i ch y gi ng v ng*

Chú thích

d u nh n: m c d u, dù cho

long mi ng: m i rã mi ng

ch ng: kéo c ng

t ng: gi ng nh

gi ng v ng (t c): ch y l ng x ng không rõ h ng

Ra kh i vào l ng th

*Chín tr ng nh ng v t b b ng v i
o d n vâng à bì t l ng kh i
Xát xát òi t ng non v i t
Xanh xanh m t b c n c hoà tr i
Ngày xem n m b y àn chim nh n
êm th y ôi ba tía cá buôi
B b c mênh mông là th y
Thu n bu m xuôi gió y vui ch i*

Chú thích

b ng: v t qua

v i: n i xa xôi

l ng: tr ng tr i

kh i: xa xôi

òì (t c): nhi u

hoà (t c): cùng v i, và

tía (*cá*): b y cá

cá buôi: tên m t lo i cá, mình nh mà béo

th y: nh th

Những thành phần trong Thiên trúc th

Có n c non thì có c nh thanh
N nhà trên b n ch u gh nh
V c sâu hoáy hoáy sông pha bì c
nh th m mù mù núi nhu m xanh
D a c y ng n ngang nghìn d m dán
á xây ch ng ch t b n b thành
Ng i xe ng a b êm èn n n
Chuông chuy n ng h y tr ng canh

Chú thích

Thiên trúc: x n

thanh: p

pha: tr n màu

dán (t c): xa cách

ch ng ch t: ch ng ch t lên nhau

Thành C Lâm Bô th

*T i n i thành c C Lâm Bô
Tho t th y ng là c nh m i tô
Xát xát t ng vôi pha th ch l c
Làu làu c a ng c ánh kim ô
Xanh om nghìn d m d a ch ng ch t
Tr ng l p t b á x p thu
Hoà ch hoà sông hoà núi b
Có ng i cai tr có qui mô*

Chú thích

C Lâm Bô: Colombo, thành ph l n c a o Ceylon
(n c Srilanka)

tho t (t c): m i t c thì

th ch l c: màu xanh c a á

kim ô: m t tr i chi u màu vàng

xanh om: màu xanh u kh p

tr ng l p: tr ng u

hoà... hoà... (t c): v a... v a...

S b Phalansa n c p th

Gi a n m t Mão thu thu n thu
Ng Pháp lan sa o ki p
B y chi c bu m gi ng c ph p ph i
Ba m i n t ng khách nhi nhô
L thay báu v t sao v gi c
Quá ngán l ng nhân b ng ph i từ
Khôn xi t ng cay tam nh t d
M i ra kh i ch n t m Lâm Bô

Chú thích

s : lúc

Phalansa: phiên âm t França (Pháp)

ng : g p

o ki p : b n ng i không àng hoàng

n t ng: n sủng l n

l ng nhân: ng i ngay lành

khôn (t c): không th

Lâm Bô: tác gi ã dùng hình nh thành ph Colombo (ch n t m lâm bô) nói n hoàn c nh khó kh n lâm th i, liên t ng n ý ni m th n h c x a, theo ti ng B ào Nha là *limbo*, l i phát âm hán-vi t là *lâm-bô*. Khó kh n t m th i Colombo nh từ ng c t m th i n t i c a các linh h n sau khi ch t theo l i d y giáo lý x a.

M ng c tr y sang bên tây th

*N m v a sáu l tháng u xuân
Thánh ý xui nên v n m i ph n
B b c tuy r ng nghìn d m dân
Tr i tây nh ng ã m t bên g n
Tr c là i c trên Thiên Chúa
Sau n a cam lòng d i v n dân
B c c thái lai là th y
Th t tay công chính khéo quân phân*

Bính thìn niên

M ng 6 tháng giêng n m là 1796

Chú thích

*tr y (t c): i xa
dân (t c): xa cách
nh ng (t c): d ng nh
b c c: lúc khó kh n
thái lai: khi t t p
quân phân: chia u*

Giúp vì c kéo dây i t u th

*T khi g p c chi c t u th ng
Quy t chí ra tay s a m i gi ng
Gá máy n ng lèo da nhu m tuy t
L n dây g r i tóc eo s ng
M t phen p á qua muôn n c
M y tháng pha phôi kh p b n ph ng
Ph n m n vâng à cam th a nguy n
Cám n Thiên Chúa b i lòng th ng*

Chú thích

gá: ghép vào
n ng: d a vào
lèo: s i dây kéo
pha phôi: i kh p n i
cam: ch u, tho lòng
th a nguy n: l i mong m i
b i: nhi u

T i t Ma lai th

*Th m tho t à h u h t thán g Hai
T i n i tên g i t Ma lai
Bên r ng lác ác m i l u c
Ngoài b l th m y chi c chài
Ng i bán đ a non ng i ki m cá
K tìm m ch n c k ào khoai
Mô r khách thu c hoà ng i mán
Ai bi t r ng ai hi u ti ng ai*

Chú thích

Ma lai: bán ở Malacca (x Mã Lai)
chài: thuy n ánh cá
mô r : ng i B c Phi theo H i giáo
khách thu c: ng i n c ngoài
ng i mán: ng i kém v n mình

G p tr n b ̃o gi a bi n kh i th

*Ch ng th a m ̃nh m ̃ng gi a bi n xa
Thiên th n th i m t tr n phong ba
C n m a s ̃n n nh non n c
Ng n s ̃ng gi i l ̃n s ̃nh n ̃c nh ̃
Ng i gi g ̃n bu m ng i b l ̃i
K n n nt i k k ̃u ca
Ba ng ̃y l i t nh, n l ̃nh gi ̃p
S ̃ng tr c b ̃n ̃ng l i tr ̃ ra*

Ho ̃

*ang l ̃c kh i ch ng v t b xa
Tr i t ̃y tho t bi n n i phong ba
Gian nan ng n s ̃ng lo v i n c
X ̃ x ̃t d ̃ng ch ̃u l s nh ̃
Kh n nguy n c u b u Ph ng t c ̃c
C y tr ̃ng l i ch ̃p th ̃nh Luca
M ̃y m ̃u gi ̃o qu ̃t l ̃ng l ̃ng s ch
V ng nh t ph ng ̃ng l i m c ra*

B ̃nh th ̃n ni ̃n

Ng ̃y 12 th ̃ng 3 n m 1796

Chú thích

ch ng (t c): vào lúc

thiên th n: th n trên tr i

sán: tỉ n sát l i

gi i: nh i lên

tró: ló ra, nhô ra

kh i ch ng: n i xa

l (t c): lo ng i

c u b u: nguy n c u giúp

T i thành bà thánh Helena th

*V i v i thành âu gi a bi n xa
Ch ng ng núi thánh Hélena
Non xanh gi a l i t u i l i
N c ng t trong thành su i ch y ra
R ng r nh c ng nhi u danh giá c
X m pha có m i gi ng ng i ta
Nh n l c n c âu thông th
S n thu h u d ch ngl là*

Bính thìn niên

Ngày m ng 2 tháng 4 n m 1796

Chú thích

v i v i: vôi v i, cao s ng s ng
r ng r nh: l nh , nhi u ng i chen chúc
x m pha: i qua l i
âu (t c): hãy c
ch ngl (t c): không k n

**T ần Thiên Chúa
c ập Thánh M u th**

**R ụng rãi nhân thay k ịch ụng cùng
n riêng ã xu ụng v ụng chung
H ụng nhìn m t l i và thêm s c
Nh ụng m tay ra l i khi n lòng
i b i ã soi ụng i mái b c
Cám ch ụng còn oái k ph ụng ông
Dâng làm c a l này h n xác
Nh m l y cho con k o th n thùng**

Hoà

**i c Ba Ngôi k xi t cùng
Nhân lành r ụng rãi v n là chung
Ngôi Con xu ụng s c h ụng soi trí
c M thêm n l i m lòng
Tr c nh chúng con tìm cõi b c
Sau soi chính ụng t i ph ụng ông
Trong ngoài m i s vâng theo nh
D u nh c dù vinh ch ụng th n thùng**

Chú thích

c p: cùng v i

v : thêm n a

và: l i thêm

h ng: luôn nh th

chính ng: b c cao quý có ch c v chính th c

**Ng i khen tên c c tr ng
r t thánh c Bà th**

*Tôi hèn c dám th t l i ra
Kính ng i khen tên thánh c Bà
Ví n c bên ông lòng bi n ng
Nh ng sao ph ng b c l i t u qua
Trên nghe kính l y vui th n thánh
D i ng kinh hoàng khóc qu ma
y th t Chúa b u loài (k) có t i
Là Th y d y d h t dân gia*

Bính thìn niên

Ngày 11 tháng September n m 1796

Chú thích

c c tr ng: r t cao quý

r t thánh: thánh thi n l m

tôi: k tôi t

hèn: nh nhoi không áng k

c : l n

th t (t c): nói

ng: l ng, ý ch (bi n) l ng sống

nh ng: nh th

b u (t c): giúp

Tìm th y thánh Câu rút th

*L y Câu rút thánh gi u bây nay
Tìm tôi làm sao m i th y rà
G s c Ngôi Con x a vác n ng
Gi ng cao Cha C ã n m ây
Vì dân d ng xác tham bùi ng t
Nên Chúa li u mình ch u ng cay
Xin hãy theo chân mà gánh vác
Kh ng kh ng ghi t c l y n này*

*M u ng niên
M ng 3 tháng Majus n m 1798*

Chú thích

câu rút: phiên t ti ng B “Cruz”, ch thánh giá

tìm tôi: tìm

g s c: g ch c

d ng xác: l i bi ng, mu n nhàn thân

kh ng kh ng: quy t m t lòng

**T
c Chúa Tr i m lòng
c Patriarcha ban ph c th**

*n này khôn báo xi t âu mà
Th t c Pha tri có khác xa
ã r ng n thiêng quy n gi i t i
L i ban phép tr ng l Mi sa
Hai dòng Chúa giáo d u ng n c m
M t n c Vu tu c c i tha
L y Chúa Ba Ngôi h ng sáng láng
Vì cho ng xét m tay ra*

Hoà

*Pha tri c C k âu mà
Vĩ d lòng th ng k cõi xa
Nh n l y tin ch ng Th y c c
Ban cho làm l thánh Mi sa
Môi sen phép c d u còn bu c
Bá c quy n này t c ng tha
n b i Chúa x a à phán d y
L công o chính gi ng truy n ra*

Bính thìn niên

M ng 10 tháng September n m 1796

Chú thích

Patriarcha: Giáo ch

khôn (t c): không th

Pha tri: phiên t ti ng Patriarcha (xem trên)

hai dòng Chúa giáo: hai dòng truy n giáo t i àng
Ngoài (Dòng a Minh và H i Truy n giáo
Paris)

Vu tu: "Vu-tu-[ghê]" = n c B ào Nha, t ti ng là
"Português" c qua vi t ng là Pur-tu-ghê, và
chuy n qua l i nói dân gian là "Vu-tu-[ghê]"

d : t lòng

th y c c: th y gi ng, Giám m c

l Mi sa: l missa - thánh l trong Kitô giáo

Môi sen: v thánh trong Kinh Thánh Do thái giáo v à
Kitô giáo

bá c: chuy n âm ch Phêrô (quy n c a giáo hoàng,
k v Thánh Phêrô)

Tư C Patriarca Vítv Cadinale th

*Quy n cao b y ch c có g m ba
i c yêu g n l i d u xa
L ng b nào t chi u n c r c
S n non ch ng qu n h t phù sa
Ban n làm l Mi sa thánh
M khoá thay quy n Bá c la
B t ch c nhân t lòng Chúa tr ng
Làm cho tr m h c âu ca*

Bính thìn niên

Ngày 28 tháng December n m 1796

Chú thích

Patriarca: Giáo ch

Vítv : t ti ng B ào Nha *bispo*, ngh a là giám m c

cadinale: : h ng y

n c r c: n c c n

Bá c la: chuy n âm ch Phêrô (quy n c a Giáo
hoàng, k v Thánh Phêrô)

kh i ch ng: n i xa

l (t c): lo ng i

c u b u: nguy n c u : Xin làm trung gian c u nguy n
giúp, b o tr

tr ng: cao quý

âu ca: l i hát thanh bình

T ụng các c nhà dòng ông thánh Philipê th

*Cám n các c nhà này
B i xót con chiên l c n ây
M i l b o ban u r ng t
Hai ph n c p d ng c no y
H ng ngày t l Ba Ngôi thánh
Tu n l jê jun m t b a chay
Thánh s ng xin thêm cho các c
Ra tay c u v t l dân ngây*

Bính thìn niên

Ngày m ng 2 tháng Augustus n m 1796

Chú thích

b i: vì

con chiên: con c u con, ý nói giáo h u

xót (t c): th ng

b o ban: ch d y

c p d ng: ph n th c n cung c p h ng ngày

jê jun: phiên âm t ti ng Latin "Jejunus" có nghĩa là

" ói, r ng ru t". Jê Jun có nghĩa là nh n ói hãm
mình chay t nh

(dân) *ngây:* ngu n th ng (không có ch c thánh),

ng i tín h u

**Ng i khen kính ch c Th y c
th**

**D u Chúa dù Vua d u Thánh hi n
M t lòng tôn kính ng ch n chiên
Tuy ph n xác th t n ng trung th
Song phép quy n hành su t th ng thiên
Gi khoá thiêng liêng nào dám nhãng
C m cân công chính ch ng h thi ên
M i ngày m i có sinh mình Chúa
Th t b ng l i x a Chúa phán truy n**

Hoà

**Có nhân có c l i hoà hi n
M i c thay quy n chính Chúa chiên
Ph n xác náu hình còn t m th
Vi c h n m khoá c th ng thiên
Th ng ngay ph t l i khai dòng chính
Ch a l ch phù nghiêng ghét ý thiên
C i bu c buông tha d u ý nh
Vĩ khi trên núi ã ban quy n**

Chú thích

d u: cho dù, d u là

ng ch n chiên: ng i ch n d t àn c u, ý ch b c
giáo s

n ng: nh d a

trung th : i bậy gi

th ng thiên: trên tr i cao

nhãng (t c): quên

thiên: nghiên v m t bên

b ng (t c): b ng, ngang v i

h (t c): và, cùng v i

câu 16: ý nói Chúa ã trao quy n c a mình cho các
th y c t khi trên núi

Vinh b n o ph ng tây gi l th

**D u dân dù nh n ng làm quan
Ngày l ai ai b vì c vàn
n thánh àn om cung nh c nhã
àng cù s m d y ti ng xe loan
Ng i phô c m tú chi u thanh quí
K p h ng hoa v cát nhân
Vào tr c bàn th ch u Thánh Th
Tai nghe Th y gi ng Thánh Evan**

Hoà

**Có ng ng trình ch ng ph i quan
Ông Bà i l khác muôn vàn
Th ng Già ch ng g y theo chân khách
Xót Tr trèo non qu n ru t loan
M t lúc m t Con càng th m thi t
Tr m àng kh n M ch ng an nhân
Ba ngày l i th y trong n thánh
Bõ lúc i tìm nh ng khóc vàn**

Chú thích

d u, dù nh n (t c): cho dù

vi c vãn: m i th vi c

om: vang ng, n ã

nh c nhã: nh c cao quý

àng cù: ng r ng

phô: khoe ra, ch ng ra

c m tú: p nh g m nh thêu

chi u: đáng, v

thanh quý: s ch p

cát nhàn: ung dung t t lành

Câu 7: Nh c l i s tích l c m t c Giêsu lúc Ngài
còn bé cùng cha m lên n thánh Giêrusalem.

V nh thú Caldas th

*Thú nào b ng thú C l à
n ti t tr i thu khách nh n nh
M y d m àng cù ng i r ngr nh
M t ngu n n c su i k xông pha
Ngày ngày h p m t vui m m
B a b a l n tay chén hê ha
Thong th âu à nh l c n c
Khen n t o hoá c nh này ra*

Canh thân niên

Th ng tu n tháng Juliu j n m 1800

Chú thích

c l à: phiên âm t “Caldas”

àng cù: ng r ng l n

r ng r nh: i l i chen chúc nhau t p n p

hê ha: vui v tho i mái

**M ng sinh nh t
Hoàng Thái t th**

*Sinh nh t V ng tôn ng tr ng cao
Quan dân m ng r bi t ng n nào
Chuông om sủng d y vang nh ng s m
N n gi èn chong sáng n a sao
M i v tuy r ng c nh b t
Ba ngày nh ng ã cỡi tiêu dao
n ngày r a t i thêm nô n c
Ngày y vui càng xi t k bao*

*M u ng niên
Ngày 12 tháng October n m 1798*

Chú thích

*tr ng cao: có v trí cao, áng tr ng
ng n: m c
om: vang
d y: kêu l n liên t c
nh ng: nh là
gi : nh gi t
chong: th p sáng
n a (t c): nh là
c nh b t: s , to l n
tiêu dao: thông dong d o ch i*

Vinh chúc Quan i t t ng th

*Thân quan khang ki n s ng man vàn
Giúp tr dân rày c an
Quy t chí l y nhân xua u i b o
Ra tay r a chính d p r n loàn
Ph n i n i ti ng trong thiên h
Phép o yêu ng i kh p th gian
Hai ch hi u trung b n s c s c
i sau h ng phúc ch n thanh nhàn*

Chú thích

khang ki n: kho m nh
man vàn: nhi u l m, ý nói s ng lâu
nhân: lòng th ng ng i
b o: s tàn ác
chính: úng n
loàn: sai qu y
s c s c: ch c
c u b u: nguy n c u

T Quan Bà cho thu c cao th

*i n tr ng y bi t ng n nào
Vĩ g i cho rày l thu c cao
M t t pha phôi bài thái t
òì ph ng gia gi m v tiêu dao
Ngoài không ch ng chút i u bôi bác
Trong l i càng thêm v ng t ngào
M t dán song le lòng ch ng dán
Quân th n ngh a c bì t là bao*

Chú thích

n tr ng: n cao quý
ng n (t c): m c
rày: nay, lúc này
t : bài thu c viên
pha phôi: pha tr n
bài thái t: bài thu c n i ti ng
òì (t c): nhi u
ph ng: cách th c
bôi bác: qua loa
dán (t c): xa cách
c : l n

Khuy n b n th

*Gi i gi l i m t n m dài
Sánh v i khi bình c ng b ng hai
Song ti ng phàm tâu thì ã th u
Và l i ng c phán ch ng h sai
Lòng còn kh n nguy n câu khôi ph c
D nh ng m màng ch thái lai
Trót u n l i câu tìm cá l n
T t m i xin hã y g ng ng i dai*

Chú thích

khuy n: khuyên, d n dò
bình: bình th ng
khôi ph c: gây d ng l i
thái lai: khi t t lành
trót: ã l
dai: lâu

Khuy n tình th

ch giáo h u

*Cách m t song le ch ng cách lòng
V y nên g i m t b c th phong
Rõ m i ã phán lòng còn t c
Quy t m t cho b n ti t ch long
C y s c Chúa Con ng ch t ng i
Trông n Cha C có thông dong
Cây mà v ng g c âu t i ng n
Có n c thì âu t có dòng*

K mùa niên

Trung tu n tháng Majus n m 1799

Chú thích

khuy n tình: d n lòng

ch giáo h u: các b n ng o

song le: nh ng mà

th phong: phong th , lá th dán kín

t c: ghi nh

ch : ng

long: gẫy

ch t ng i: n i lo s

Chúa Con: Chúa Ngôi Hai, Chúa Giê su

Cha C : Thiên Chúa là ng i Cha L n, Cao C

(ng i công giáo Vi t nam x a hay c là Cha

C trên tr i nói n Thiên Chúa)

âu: t là, t t nhiên

Khuyến tình thơ

ch c c

***Cách m t lòng nào dám cách âu
Vâng th m t v n v h u
Xin khi t l ngôi thiêng sáng
Hãy d lòng vì ch d u âu
Th m l i l i lành x a ã phán
Ban cho n tr ng m i rày tâu
Thu n bu m t t gió g n nào dán
H p m t Cha con s có nhau***

K mùi niên

Trung tu n tháng Majus n m 1799

Chú thích

ch c c: các v giáo s

vâng th: xin làm m t bài th

: chuy n n

d lòng: ng lòng

d u âu: th ng yêu

th m: xét k

n tr ng: n n ng

dán: xa cách

Phalansa phá thành Roma th

*Th m nh Pha lan tr ngh ch ra
Xông vào c p l y n c Ro ma
Đ u lòng phá phách n i th n thánh
M c s c tung hoành thối qu ma
B n o xa g n u khóc lóc
Con chiên âu ynh ng kêu ca
L u son gác tía đ u lòng nó
c thánh Pha pha m t lánh xa*

Hoà

*Nghìn m t ng bách có đ ra
B ng ch c tan tành ch n L ma
o r i phá vào n i t thánh
Pháp lan sa ph i ch c tay ma
Chiên lành m t vĩa run chân b c
Sói đ đ u lòng v mi ng ca
Rày đ u Chúa chiên còn lánh m t
Có phen u i sói ch y cho xa*

M u ng niên

M ng 10 tháng Februarius n m 1798

Chú thích

nh : nh

Phalan: phiên t ch França (x Pháp)

tr ngh ch: quay ng c l i, ch ng l i

d u lòng: m c tình, tha h

b n o: xóm o

con chiên: giáo dân

Pha pha: phiên âm t “papa”, ngh a là cha, ý ch Giáo
hoàng

ngìn m t ng bách: m t nghìn n m tr m

L ma: phiên âm “Roma” (thành La mã)

o r i: o không ngay lành

ch c: m u k

Vua Napoles giúp thánh Igreja mà ánh Phalansa th

*T quân kiêu ng o nó khoe khoang
Ch ng tr Ro - ma u i Giáo hoàng
N p b c t binh lòng quy t th ng
Pháp lan th i tr n th nan ang
Còn làm l t n Thiên Chúa
ã d lòng th ng ch n thánh àng
Tháng ch p th ng tu n n m tám l
Sói r ng m t vía ch y tan hoang*

N m 1798

Chú thích

thánh Igreja: h i thánh Công giáo

Phalansa: n c Pháp

N p b : phiên âm t Napoles (x Naples Nam Ý)

th nan ang: tình hình khó ch ng tr

d lòng: ng lòng

tháng ch p: tháng m i hai

th ng tu n: m i ngày u c a tháng

n m tám l : n m th tám c a nh ng n m 1790

**Th ng v Russia ánh
c Phalansa th**

*à h u m t m ng Pháp lan sa
B i T ng Ru si ánh ch ng tha
Ti n n m m vâ y tu t l i
Xông vào t p t p u i th ù ra
Còn làm l t n Thiên Chúa
ã d lòng th ng ch n L ma
Cu i h K mùa n m chín l
Sói r ng tan tác ch y cho xa*

N m 1799

Chú thích

Ru si: phiên âm ch “Russia” (n c Nga)

th ng v: t ng th ng l nh

à h u: h u nh , g n nh

m t m ng: m t d u

b i: vì

tu t: h t c

t p t p: t ng t li n nhau

n m chín l: n m th chín c a nh ng n m 1790

sói r ng: ám ch gì c Pháp

*c vào ch u ch c trong n Vua
th*

*Vâng ban c d có phiên ch u
Nhi u lúc ra vào c a gác l u
H p m t Sa sê hoà Chúa giáo
Chen vai T t ng v i con h u
Ng i eo dát ng c qu thân l y
K th t ai vàng ng g i tâu
Ngào ng t m i mùi h ng ph n p
T u nh n gót ch ng còn âu*

Hoà

*L âu có c d phiên ch u
i c nghìn trùng ng gác l u
R ng rãi th ng yêu ng i ngo i qu c
Bao dong d u xót k trung h u
Xe loan ru i t i v n qu l y
Chi u ph ng chen vào v ng tâu
Nhác th y b r ng Hoàng ng
Nh l i ng c phán giải lòng âu*

*inh t niên
n m 1797*

Chú thích

vâng ban: nh n c phép

phiên ch u: bu i ch u t i cung vua

sa sê : phiên âm t "Sacerdos" (n d u thánh), nói chung là Phép Bí Tích truy n ch c thánh bi n ng i th ng thành m t v Linh M c. Ch c này do chính Chúa Giê-Su l u truy n l i cho các môn .

hoà: cùng v i, và

Chúa giáo: nh ng ng i giáo s o Thiên Chúa

dát ng c: vòng n m ng c

ai vàng: dây l ng màu vàng

tâu: trình bày

nh n (t c): cho n

âu: lo ng i

ngìn trùg: ý ch nhà vua trên cao (có l dùm ng m i n tích "c u trùg")

ng : ng i

bao dong: th ng yêu

d u xốt: th ng h i

trung h u: ngay th ng

xe loan: xe nhà vua

v n: quan v n

v : quan v

chi u ph ng: chi u có hình chim ph ng, dành cho ng i quy n quý

giãi: bày t

âu: th ng yêu

T n c Vua Vutughê th

*Tâu Vua muôn tu i ng khang ninh
Tr n c i nay c thái bình
Tr c ch n Sa sê sang Vi t qu c
Nay ban Chúa giáo chính ông kinh
M n trên sáng láng ba ngôi thánh
Yêu d i xa g n m t ch linh
R t tr ng n này so núi b
Xin thêm thánh s ng h Quân minh*

Tân d u niên

Ngày 22 tháng October n m 1801

Chú thích

Vutughê: "Vu-tu-[ghê]" = t i ng B ào Nha là
"Português" c qua vi t ng là Pur-tu-ghê, và
chuy n qua l i nói dân gian là "Vu-tu-[ghê]"

khang ninh: yên n, thanh bình

sa sê: linh m c

chúa giáo: giáo s o Chúa

chính: làm cho yên n

ông kinh: thành kinh phía ông, ý ch àng Ngoài

M ng Vít v chính th

*Cai qu n b y lâu t m Vít v
Nay m ng có ng chính qui mô
M c d ng ch n m t thay Toà thánh
Ch ng giáo a tài d c tô
Thêm r ng th a này danh Chúa t
L i noi quy n tr c thánh Tông
Rày âu c g y c m tay ch c
D p sói hoà xua h t k thù*

Tân d u niên

Ngày 27 tháng October n m 1801

Chú thích

Vít v : t ti ng B ào Nha là « *bispo* », là giám m c
m c d ng: ch n chiên
ch ng giáo: ng i cai qu n giáo ph n
c tô: nh ng ng i h c thông hi u r ng
noi: theo g ng
rày: bây gi
âu: ng nhiên là
hoà: và

M ng truy n ch c Vít v m i chính ông kinh th

*B y lâu thiên h nh ng trông mong
Th y Chúa chiên nay m i tho lòng
M t ng Sa sê lên chính ch c
Ba Ngôi Chúa giáo xu ng biên song
Nay còn nao n c trong ph ng b c
Ít n a vang l ng c mái ông
Chính ính qui mô quy n ch ng giáo
V ng vàng ch ng ch i ch ng còn long*

Chú thích

Vít v : t ti ng B ào Nha là « *bispo* », là giám m c
sa sê: (t ch latin *sacerdos*) ng i c ban bí
tích làm lãnh o tinh th n, linh m c
biên song: n i xa trung tâm
chính ính: chính áng, chính th c
long: l ng l o, r i rã

M ñg Dòng s ñg l i th

*T c tin lành lót n tai
Lâng lâng gi trút n i quan hoài
M ñg rày ã rõ câu khôiph c
K o tr c còn m ch thái lai
y l a gi u hình mà sáng gió
Th t cây v ñg g c có b n dây
Jê su h i s nay càng th nh
L i phán i x a th t ch ñg sai*

Chú thích

lót (= rót): nghe l t tai
quan hoài: n i lo bu n
khôiph c: g y d ñg l i
thái lai: v n h i t t lành
h i s: nh ñg ñg i i di n

T tình th

*L y Cha tr m l y v i ba Th y
Xa dấn thêm càng th c th m thay
Chì b c ã nênh l i n ng nh
S t son ng tr ch n cao dày
Xây toà c d ng hê m t
G m i cần khôn ch ngh ch y
G i tr m mình h ngl i ã bén
Mùi h ng ai c m c th m bay*

Hoà

*T th y bài th bút tích Th y
Cùng lòng bát ngát k ghê thay
D eo m i t ng thêm càng n ng
u i n thiêng lu ng ã dày
D p tr c ch a xong vì nh ng lo n
Phen này t kíp ch ng còn ch y
Rành rành tích c còn ghi t c
Th p tho ng mùi h ng ã ph ng bay*

*Nhâm tu t niên
Ngày m ng 5 tháng Julius n m 1802*

Chú thích

t tình: tâm s v i mình

xa dấn: xa cách

th c th m: lòng không yên

chì b c: l ý ý câu thành ng “ti ng b c ti ng chì”, l i
th phi n i

nênh: coi nh , xem th ng

tr : làm l

c d : cây c u to l n

hê: la lên

ch : ng

ch y: ch m

bén: dính, g n bó

bát ngát: thoáng, tho i mái

ghê: nhi u

m i t ng: i u ngh ng i

lu ng: v n ã th , nh ng là

phen: l n

kíp: nhanh chóng